

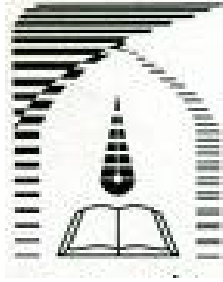

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَ مَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا.

"سوره بقره آیه ۲۶۹"

خداوند دانش را به هر که بخواهد (و شایسته بداند) می‌دهد، و هر که را دانش

داده شود، مسلماً خیری بسیار به او داده شده است.

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد شهرسازی
گرایش: برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای

برنامه ریزی مراکز اسکان موقت در بافت‌های فرسوده شهری در شرایط پس از
وقوع بحران؛ نمونه موردی منطقه ۱۶ تهران

حمیدرضا خدابخش

استاد راهنما:

دکتر هاشم داداش پور

استاد مشاور:

دکتر مجتبی رفیعیان

تائیدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای حمید رضا خدا بخش تحت عنوان: برنامه ریزی مراکز اسکان موقت در بافتهای فرسوده شهری در شرایط پس از وقوع بحران - نمونه موردی: منطقه ۱۶ تهران را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	استاد یار	دکتر هاشم داداش پور	۱- استاد راهنما
	دانشیار	دکتر مجتبی رفیعیان	۲- استاد مشاور
	دانشیار	دکتر محمد رضا بمانیان	۳- نماینده تحصیلات تکمیلی
	دانشیار	دکتر محمد رضا بمانیان	۴- استاد ناظر
	استاد یار	دکتر شریف مطوف	۵- استاد ناظر

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب... محمد رضا خدا بخش... دانشجوی رشته... بهره‌برسانی... و رودی سال تحصیلی... ۸۰...۸۱...۸۲...۸۳...۸۴...۸۵...۸۶...۸۷...۸۸...۸۹...۹۰...۹۱...۹۲...۹۳...۹۴...۹۵...۹۶...۹۷...۹۸...۹۹...۱۰۰ مقطع کارشناسی ارشد... دانشکده فنون و معماری... متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ: ۱۳۹۷/۱۰/۲۴

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته **شیرازی** است که در سال **۱۳۸۹** در دانشکده **صهاری و هنر** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار **حکیم/جناب آقای دکتر هاشم دانش پور**، مشاوره سرکار **حکیم/جناب آقای دکتر جمشید رفیعیان** و مشاوره سرکار **خانم/جناب آقای دکتر** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **حمید رضا خدایفس** دانشجوی رشته **شیرازی** مقطع **کارشناسی ارشد** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **حمید رضا خدایفس**
تاریخ و امضا: **۱۳۹۰/۰۵/۲۴**

تقدیم به آنان که دوستشان دارم:

پدرم که رفت اما یادش همواره برای من زنده هست.

مادر عزیزم که همواره یاوری دلسوز برای من بوده است.

و خواهر و برادران فداکارم که همواره امید بخش راه من بوده‌اند.

تقدیر و تشکر:

حمد و سپاس خداوند متعال را که خالق علم است و به سبب وجود نامتناهی‌اش توفیق کسب علم را در وجود آدمی به ودیعه گذاشت. در ابتدا بر خود لازم می‌دانم تا از زحمات تمامی دوستان، همکاران و اساتید ارجمند تشکر و قدرانی لازم را ابراز نمایم.

سپاس قلبی خود را از تلاش‌ها و زحمات اساتید گرانقدر، آقایان "دکتر هاشم دادش‌پور" و "دکتر مجتبی رفیعیان" که با حسن توجه و سعه صدر راهنمایی‌های ارزنده‌ای را بدین جانب عرضه داشته‌اند، ابراز نموده و توفیقات روز افزون آن‌ها را از درگاه حق تعالی مسألت دارم.

اینجانب تحقیق حاضر را ماحصل راهنمایی و مشاوره تمامی اساتید و دانشجویان گروه شهرسازی دانشگاه تربیت مدرس دانسته که بدین خاطر از زحمات تمامی اساتید و دوستان قدردانی می‌نمایم.

در این تحقیق همکاری مدیرعامل و کارشناسان شرکت "مهندسان مشاور نقش محیط" قابل سپاس و تشکر بی‌پایان می‌باشد و بدین سبب از مهندس مجید نمینی اصل، مهندس رضا اصلانی، مهندس شیرازیان، مهندس عبادی و سایر همکاران شرکت، کمال تشکر و قدردانی را می‌نمایم.

و در پایان جا دارد تا از کمک‌های آقایان مهندس امیر شفیعی، سید محمدشایان قریشی، مسلم اسماعیلی شاهرخت، آرمان فتح‌جلالی، رامین احمدیه‌اردکان، بهرام عابدینی و سایر همکاران و همچنین مادر، خواهر و برادران فداکارم که همواره پشتیبان و یاور بنده بوده‌اند، یادی نموده و از زحماتشان تقدیر و تشکر نمایم.

چکیده:

اسکان موقت به عنوان یکی از متداول‌ترین شیوه‌های تأمین مسکن افراد بی خانمان به حساب می‌آید که در چرخه تأمین سرپناه پس از سانحه، بلافاصله پس از تأمین سرپناه اضطراری و پیش از عملیات بازسازی مطرح می‌گردد. این شیوه از سکونت گرچه در یک برهه زمانی خاص مطرح شده و با گذر زمان کارکرد اصلی خود را از دست می‌دهد، اما فرآیند مکان‌گزینی آن با توجه به مفهوم عام مسکن (پاسخگویی به مهم‌ترین نیازهای انسان نظیر تأمین سرپناه، خلوت، امنیت، آرامش روحی و روانی و ...) بسیار حایز اهمیت می‌باشد. این پایان‌نامه که با هدف برنامه‌ریزی و مکان‌یابی سایت‌های اسکان موقت در منطقه ۱۶ تهران تدوین گردیده است در ابتدا با بررسی و مطالعه ادبیات مسکن و سکونتگاه موقت، دیدگاه‌ها، اصول، الگوها و استانداردهای برنامه‌ریزی مسکن و سکونتگاه‌های موقت را شناسایی نموده و بدین طریق ۴۲ شاخص تأثیرگذار بر مکان‌یابی اسکان را معرفی نموده است. در مرحله بعد به منظور سنجش شاخص‌ها از میان شاخص‌های شناسایی شده، ۲۴ شاخص انتخاب و ضرایب اهمیت هر یک از ۲۴ شاخص با استفاده از فرآیند تحلیل شبکه‌ای (ANP)؛ به عنوان یکی از جدیدترین روش‌های تصمیم‌گیری در حوزه تصمیم‌گیری چندمعیاره (MCDM) مورد سنجش قرار گرفته است. و در نهایت از طریق همپوشانی لایه‌های اطلاعاتی (Overlay) و اعمال این ضرایب در محیط نرم افزار Arc Gis، مرجح‌ترین مکان‌ها را متناسب با هدف، شناسایی نموده است. در ضمن لازم به ذکر است که روش گردآوری اطلاعات در این پایان‌نامه متکی بر سه روش اسنادی، مطالعات میدانی و تکمیل پرسشنامه استوار می‌باشد.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که از میان شاخص‌های مطالعه شده؛ ۳ شاخص میزان سرانه خدماتی، هزینه تملک و کاربری وضع موجود بیشترین و سه شاخص میزان مجاورت با حریم معابر و محورهای ارتباطی، صنایع آلاینده و حریم خطوط فشار قوی کم‌ترین میزان اهمیت را در فرآیند گزینش مکان برای سکونت‌دهی افراد بی‌خانمان در حوزه تصمیم‌گیری از منظر برنامه‌ریزان به خود اختصاص می‌دهند، در ضمن با توجه به روش و شاخص‌های گزینش شده، دو بوستان بعثت و بهمن مناسب‌ترین مکان برای استقرار سایت‌های اسکان موقت شناسایی گردیده‌اند.

واژگان کلیدی: مسکن موقت، درجاسازی، جابجاسازی، فرآیند تحلیل شبکه‌ای (ANP)، مکان‌یابی، منطقه ۱۶ تهران.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	فصل اول
۳	۱- کلیات تحقیق:
۳	۱-۱- مقدمه:
۴	۱-۲- طرح مسأله:
۵	۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق:
۷	۱-۴- اهداف:
۷	۱-۵- سوال‌های تحقیق:
۷	۱-۶- فرضیه‌های تحقیق:
۷	۱-۷- قلمرو تحقیق:
۸	۱-۸- روش انجام تحقیق و مراحل آن:
۱۰	۱-۹- پیشینه تحقیق:
۱۱	۱-۱۰- محدودیت‌های تحقیق:
۱۲	فصل دوم
۱۳	۲- مفاهیم، مبانی نظری و تجربیات جهانی
۱۳	۲-۱- مقدمه:
۱۴	۲-۲- مفاهیم:
۱۴	۲-۲-۱. آسیب‌پذیری:
۱۴	۲-۲-۲. ساماندهی و بازسازی:
۱۵	۲-۲-۳. سکونتگاه و مسکن:
۱۵	۲-۲-۴. انواع اسکان:
۱۷	۲-۲-۵. جابجایی، درجاسازی:
۱۷	۲-۲-۶. مکان‌یابی:
۱۸	۲-۳- زمین‌ها و بسترهای تاریخی:
۱۸	۲-۳-۱. در حوزه مسکن و سرپناه پس از سانحه:
۲۱	۲-۳-۲. در حوزه مکان‌یابی:
۲۱	۲-۴- رویکردهای نظری تحقیق:
۲۱	۲-۴-۱. رویکرد فرآیندگرا:
۲۵	۲-۴-۲. رویکرد محصول‌گرا:
۳۴	۲-۵- الگوها و استانداردهای رایج در رابطه با سکونتگاه موقت:
۳۴	۲-۵-۱. الگوی برنامه‌ریزی:

۳۷	۲-۵-۲. الگوی طراحی:
۴۱	۲-۶-۲. بررسی تجارب اسکان موقت در ایران و جهان :
۴۱	۲-۶-۱. تجارب جهانی:
۴۸	۲-۶-۲. تجارب ایران:
۵۴	۲-۷-۷. جمع‌بندی:

فصل سوم ۵۷

۳- روش شناسی و تدوین معیارها ۵۸

۵۸	۳-۱- مقدمه:
۵۹	۳-۲- درآمدی بر سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS):
۵۹	۳-۲-۱. ورود و خروج داده‌ها:
۶۰	۳-۲-۲. ذخیره و مدیریت داده‌ها:
۶۰	۳-۲-۳. پردازش و تحلیل داده‌ها:
۶۰	۳-۲-۴. خروجی داده‌ها:
۶۰	۳-۳-۳. شناسایی انواع مدل‌ها و روش‌های مکان‌یابی در برنامه‌ریزی شهری:
۶۱	۳-۳-۱. مدل‌های فیزیکی:
۶۱	۳-۳-۲. مدل‌های انتزاعی:
۶۱	۳-۳-۳. مدل‌های توصیفی:
۶۱	۳-۳-۴. مدل‌های پیش‌بینی‌کننده:
۶۲	۳-۳-۵. مدل‌های برنامه‌ریزی شده:
۶۲	۳-۴-۴. مروری بر مدل‌ها و روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره:
۶۵	۳-۴-۱. نحوه تبدیل شاخص‌های کیفی به کمی:
۶۶	۳-۴-۲. بی‌مقیاس کردن شاخص‌ها:
۶۶	۳-۴-۳. تکنیک‌های وزن دهی:
۶۶	۳-۴-۴. تکنیک‌های تصمیم‌گیری:
۷۵	۳-۵- ادغام سامانه اطلاعات جغرافیایی و فرآیندهای تصمیم‌گیری چندمعیاره:
۷۸	۳-۶-۶. تبیین روش، فرآیند و چارچوب پژوهش:
۷۷	۳-۶-۱. در حوزه روش مطالعه:
۷۷	۳-۶-۲. در حوزه روش گردآوری اطلاعات:
۷۷	۳-۶-۳. در حوزه بهره‌گیری از تکنیک و کاربرد روش:
۷۸	۳-۶-۴. در حوزه گروه‌های مورد هدف:
۷۸	۳-۶-۵. در حوزه محدوده مورد مطالعه (عرصه پژوهش):
۷۸	۳-۶-۶. در حوزه فرآیند و چارچوب پژوهش:
۸۳	۳-۷-۷. تدوین معیارها و شاخص‌های مکان‌یابی:
۸۳	۳-۷-۱. بیان دیدگاه‌ها و تجربیات مشابه:
۸۸	۳-۷-۲. جمع‌بندی نظرات و دیدگاه‌ها:

۳-۸- جمع‌بندی: ۹۰

فصل چهارم ۹۲

۴- شناسایی قلمرو پژوهش ۹۳

۴-۱- مقدمه: ۹۳

۴-۲- ویژگی‌های کلی منطقه: ۹۳

۴-۲-۱. جایگاه و نظام تقسیمات کالبدی منطقه: ۹۳

۴-۲-۲. سیر تحولات کالبدی منطقه: ۹۴

۴-۲-۳. بررسی نظام جمعیتی منطقه: ۹۵

۴-۲-۴. بررسی وضعیت کاربری‌های موجود: ۹۷

۴-۲-۵. بررسی میزان آسیب‌پذیری منطقه: ۹۸

۴-۳- شناسایی نحوه پراکنش شاخص‌های تأثیرگذار بر مکان‌یابی سایت‌های اسکان موقت: ۱۰۲

۴-۳-۱. نحوه توزیع خدمات درمانی: ۱۰۲

۴-۳-۲. نحوه توزیع خدمات آموزشی: ۱۰۳

۴-۳-۳. نحوه توزیع خدمات امدادی: ۱۰۳

۴-۳-۴. نحوه توزیع خدمات انتظامی: ۱۰۴

۴-۳-۵. سلسله مراتب شبکه ارتباطی: ۱۰۵

۴-۳-۶. دسترسی به زیرساخت‌ها (شبکه گاز و برق): ۱۰۶

۴-۳-۷. نحوه توزیع کاربری‌های آلاینده: ۱۰۹

۴-۴- جمع‌بندی: ۱۱۱

فصل پنجم ۱۱۲

۵- تجزیه و تحلیل یافته‌ها ۱۱۳

۵-۱- مقدمه: ۱۱۳

۵-۲- تعریف و تبیین معیارها و شاخص‌های مورد سنجش: ۱۱۳

۵-۲-۱. معیار دسترسی: ۱۱۳

۵-۲-۲. معیار دوری از ناملايمات: ۱۱۵

۵-۲-۳. معیار سهولت در اجراء: ۱۱۷

۵-۲-۴. معیار سهولت در بهره‌برداری از فضا: ۱۱۸

۵-۳- تعیین نوع و جهت روابط میان معیارها: ۱۲۰

۵-۴- تعیین ضرایب اهمیت معیارها: ۱۲۶

۵-۵- تنظیم لایه‌های اطلاعاتی مورد نیاز: ۱۳۳

۵-۵-۱. بررسی وضعیت معیار دسترسی در سطح محدوده و طبقه ارزش‌گذاری آن: ۱۳۳

۵-۵-۲. بررسی وضعیت معیار دوری از ناملايمات در سطح محدوده و نحوه ارزش‌گذاری آن: ۱۴۰

۵-۵-۳. بررسی وضعیت معیار سهولت در اجراء در سطح محدوده و نحوه ارزش‌گذاری آن: ۱۴۸

۵-۵-۴. بررسی وضعیت معیار سهولت در بهره‌برداری از فضا در سطح محدوده و نحوه ارزش‌گذاری آن: ۱۵۲

۱۵۴..... ۶-۵- اعمال ضرایب و همپوشانی لایه‌ها:

۱۵۷..... ۷-۵- جمع‌بندی:

۱۵۸..... فصل ششم

۱۵۹..... ۶- جمع‌بندی و ارائه پیشنهاد

۱۵۹..... ۱-۶- مقدمه:

۱۵۹..... ۲-۶- آزمون فرضیه‌های تحقیق:

۱۶۳..... ۳-۶- رهیافت‌ها، پیشنهادها و توصیه‌های تحقیق:

۱۶۴..... ۴-۶- پیشنهاد برای انجام مطالعات در رابطه با مسکن پس از سانحه:

۱۶۵..... ۵-۶- جمع‌بندی:

۱۶۶..... منابع و مآخذ:

۱۷۵..... پیوست:

۱۸۸..... چکیده انگلیسی:

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۹	جدول ۱-۲: مزایا و معایب هر یک از سکونتگاه‌ها و مسکن‌های موقت.....
۶۸	جدول ۱-۳: ترجیح‌های کارشناسان برای امتیاز دهی به معیارها در فرآیند تحلیل سلسله مراتبی.....
۷۰	جدول ۲-۳: شاخص تصادفی بودن (R.I.).....
۷۶	جدول ۳-۳: ماتریس رابطه گزینه- صفت مبتنی بر یک مسئله مبتنی بر MADM.....
۸۹	جدول ۴-۳: معیارها و شاخص‌های تأثیرگذار بر مکان‌یابی سایت‌های اسکان موقت.....
۹۵	جدول ۱-۴: تعداد جمعیت منطقه ۱۶ تهران در فاصله سال‌های ۸۹-۱۳۶۵.....
۹۶	جدول ۲-۴: مشخصات جمعیتی نواحی مختلف منطقه ۱۶ در سال ۱۳۸۹.....
۹۷	جدول ۳-۴: سطوح و درصد کاربری‌های موجود در سطح منطقه.....
۹۹	جدول ۴-۴: میزان آسیب وارده به ساختمان‌های مسکونی.....
۱۰۰	جدول ۵-۴: تعداد تلفات انسانی در منطقه ۱۶ تهران.....
۱۰۱	جدول ۶-۴: تعداد کشته شدگان و آوارگان منطقه ۱۶ ناشی از فعال شدن گسل‌های تهران به تفکیک محلات.....
۱۱۵	جدول ۱-۵: معیار دسترسی و نحوه سنجش شاخص‌های آن.....
۱۱۷	جدول ۲-۵: معیار دوری از ناملايمات و نحوه سنجش شاخص‌های آن.....
۱۱۸	جدول ۳-۵: معیار سهولت در اجراء و نحوه سنجش شاخص‌های آن.....
۱۱۹	جدول ۴-۵: معیار سهولت در بهره‌برداری از فضا و نحوه سنجش شاخص‌های آن.....
۱۲۲	جدول ۵-۵: ماتریس تأثیرات اولیه (ماتریس A).....
۱۲۳	جدول ۶-۵: ماتریس استانداردسازی شده تأثیرات (ماتریس D).....
۱۲۴	جدول ۷-۵: ماتریس تأثیرات نهایی و کل تأثیرات (ماتریس T).....
۱۲۵	جدول ۸-۵: بیان شاخص‌های تأثیرگذار و تأثیر پذیر.....
۱۲۷	جدول ۹-۵: ساختار مدل پیشنهادی ANP به منظور مکانیابی مراکز اسکان موقت.....
۱۲۷	جدول ۱۰-۵: ماتریس مقایسه دودویی میان معیارها با توجه به روابط درونی آن‌ها.....
۱۲۸	جدول ۱۱-۵: ماتریس مقایسه دودویی میان زیرمعیارها معیار دسترسی.....
۱۲۸	جدول ۱۲-۵: بردار اولویت (بردار ویژه) زیرمعیارهای معیار دسترسی با توجه به زیرمعیارهای درونی.....
۱۲۹	جدول ۱۳-۵: ماتریس خوشه‌ای.....
۱۲۹	جدول ۱۴-۵: ابرماتریس وزندهی نشده.....
۱۳۰	جدول ۱۵-۵: ابرماتریس وزندهی شده.....
۱۳۱	جدول ۱۶-۵: ابرماتریس محدود.....
۱۳۲	جدول ۱۷-۵: میزان ضرایب اهمیت معیارها و شاخص‌ها با استفاده از فرآیند تحلیل شبکه‌ای (ANP).....
۱۳۴	جدول ۱۸-۵: نحوه ارزش‌گذاری شاخص دسترسی به خدمات در سطح منطقه ۱۶.....
۱۳۷	جدول ۱۹-۵: نحوه ارزش‌گذاری شاخص دسترسی به محل سکونت قبلی در سطح منطقه ۱۶.....
۱۳۸	جدول ۲۰-۵: نحوه ارزش‌گذاری شاخص دسترسی به شریان‌های اصلی در سطح منطقه ۱۶.....

- جدول ۵-۲۱ : نحوه ارزش گذاری شاخص دسترسی به زیرساختها در سطح منطقه ۱۶..... ۱۳۹
- جدول ۵-۲۲ : نحوه ارزش گذاری شاخص دوری از آلایندهها در سطح منطقه ۱۶..... ۱۴۱
- جدول ۵-۲۳ : نحوه ارزش گذاری شاخص دوری از کاربری های ناسازگار در سطح منطقه ۱۶..... ۱۴۳
- جدول ۵-۲۴ : نحوه ارزش گذاری شاخص دوری از نواحی ناامن یا ناایمن در سطح منطقه ۱۶..... ۱۴۶
- جدول ۵-۲۵ : نحوه ارزش گذاری شاخص های معیار سهولت در اجراء در سطح منطقه ۱۶..... ۱۴۹
- جدول ۵-۲۶ : نحوه ارزش گذاری شاخص های معیار سهولت در بهره برداری از فضا در سطح منطقه ۱۶..... ۱۵۲

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۹.....	نمودار ۱-۱: مراحل انجام تحقیق.....
۵۹.....	نمودار ۱-۳: ساختار سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی.....
۶۴.....	نمودار ۲-۳: انواع مدل‌های تصمیم‌گیری در MADM.....
۶۵.....	نمودار ۳-۳: الگوریتم تصمیم‌گیری چند شاخصه (MADM).....
۷۱.....	نمودار ۴-۳: مقایسه ساختار سلسله مراتبی و شبکه‌ای.....
۷۲.....	نمودار ۵-۳: انواع ارتباطات در یک شبکه.....
۷۶.....	نمودار ۶-۳: فرآیند تصمیم‌گیری ۳ مرحله‌ای.....
۷۷.....	نمودار ۷-۳: چارچوبی برای تصمیم‌گیری چند معیاری فضایی.....
۷۹.....	نمودار ۸-۳: چارچوب تصمیم‌گیری چندمعیاره مکانی.....
۱۲۵.....	نمودار ۵-۱: جهت روابط میان شاخص‌ها (شاخص‌های تأثیرگذار و تأثیر پذیر).....
۱۳۲.....	نمودار ۵-۲: میزان ضرایب اهمیت شاخص‌ها.....
۱۶۱.....	نمودار ۶-۱: میزان ضرایب اهمیت شاخص‌ها.....
۱۶۲.....	نمودار ۶-۲: فرآیند پیشنهادی برای ادغام تکنیک‌های MCDM و GIS به منظور مکان‌یابی.....

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۵	تصویر ۱-۱ : نیازهای انسان براساس مثلث مازلو.....
۸	تصویر ۱-۲ : موقعیت منطقه ۱۶ در شهر تهران
۱۸	تصویر ۱-۲ : بکارگیری چرخه یادگیری در فرآیند تأمین سرپناه پس از سانحه
۳۷	تصویر ۲-۲ : الگوی تجریدی سکونتگاه موقت در چهار سطح کمپ/ بخش/ بلوک و جامعه
۳۸	تصویر ۳-۲ : الگوی مربع توخالی در مقیاس یک جامعه
۳۹	تصویر ۴-۲ : الگوی مربع احاطه شده در مقیاس یک جامعه
۴۰	تصویر ۵-۲ : الگوی مسیر عمومی در مقیاس یک جامعه
۴۴	تصویر ۶-۲ : نمونه‌ای از سایت‌های اسکان موقت فیدانلیک
۴۹	تصویر ۷-۲ : نمونه‌ای از سایت‌های اسکان اضطراری در شهر بم
۵۰	تصویر ۸-۲ : نمونه‌ای از مهمان شهرهای اسکان موقت در شهر بم
۹۴	تصویر ۱-۴ : نظام تقسیمات کالبدی منطقه ۱۶ تهران در سطح محله و ناحیه
۱۱۹	تصویر ۱-۵ : معیارها و شاخص‌های گزینش شده برای مکان‌یابی سایت‌های اسکان موقت در منطقه ۱۶
۱۲۶	تصویر ۲-۵ : روابط میان معیارها و شاخص‌ها در محیط نرم افزار Super Decisions
۱۵۵	تصویر ۳-۵ : عملیات همپوشانی لایه‌های اطلاعاتی در سطح منطقه ۱۶

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۹۷	نقشه ۱-۴: کاربری زمین در سطح منطقه ۱۶
۹۹	نقشه ۲-۴: موقعیت گسل‌های شهر تهران
۱۰۲	نقشه ۳-۴: موقعیت استقرار مراکز درمانی در سطح منطقه ۱۶
۱۰۳	نقشه ۴-۴: موقعیت استقرار مراکز آموزشی در سطح منطقه ۱۶
۱۰۴	نقشه ۵-۴: موقعیت استقرار مراکز امدادی (آتش نشانی) در سطح منطقه ۱۶
۱۰۵	نقشه ۶-۴: موقعیت استقرار مراکز انتظامی در سطح منطقه ۱۶
۱۰۶	نقشه ۷-۴: سلسله مراتب راه‌های ارتباطی در سطح منطقه ۱۶
۱۰۷	نقشه ۸-۴: وضعیت شبکه گاز رسانی در سطح منطقه ۱۶
۱۰۸	نقشه ۹-۴: وضعیت شبکه انتقال برق در سطح منطقه ۱۶
۱۰۹	نقشه ۱۰-۴: موقعیت استقرار کاربری‌های آلاینده در منطقه ۱۶
۱۳۵	نقشه ۱-۵: وضعیت دسترسی به مراکز درمانی
۱۳۵	نقشه ۲-۵: وضعیت دسترسی به مراکز آموزشی
۱۳۵	نقشه ۳-۵: وضعیت دسترسی به مراکز امدادی
۱۳۵	نقشه ۴-۵: وضعیت دسترسی به مراکز انتظامی
۱۳۷	نقشه ۵-۵: وضعیت دسترسی به محل سکونت قبلی
۱۳۸	نقشه ۶-۵: وضعیت دسترسی به شریان‌های اصلی
۱۳۹	نقشه ۷-۵: وضعیت دسترسی به شبکه برق
۱۴۰	نقشه ۸-۵: وضعیت دسترسی به شبکه گاز
۱۴۲	نقشه ۹-۵: میزان مجاورت با آلاینده‌های هوا
۱۴۲	نقشه ۱۰-۵: میزان مجاورت با آلاینده‌های صوتی
۱۴۴	نقشه ۱۱-۵: میزان مجاورت با کاربری‌های ناسازگار (صنایع عمده)
۱۴۴	نقشه ۱۲-۵: میزان مجاورت با کاربری‌های ناسازگار (مراکز توزیع سوخت و پمپ بنزین)
۱۴۵	نقشه ۱۳-۵: میزان مجاورت با کاربری‌های ناسازگار (مراکز جمع آوری زباله)
۱۴۶	نقشه ۱۴-۵: وضعیت امنیت اجتماعی در سطح منطقه ۱۶
۱۴۷	نقشه ۱۵-۵: میزان فرسودگی کالبدی منطقه ۱۶
۱۴۷	نقشه ۱۶-۵: میزان مجاورت با حریم شریان‌های اصلی (راه‌آهن و بزرگراه‌ها)
۱۴۸	نقشه ۱۷-۵: میزان مجاورت با حریم شبکه اصلی برق و گاز
۱۵۰	نقشه ۱۸-۵: بررسی وضعیت معیار سهولت در اجرا براساس شاخص مالکیت در سطح منطقه ۱۶
۱۵۰	نقشه ۱۹-۵: بررسی وضعیت معیار سهولت در اجرا براساس شاخص دانه‌بندی در سطح منطقه ۱۶
۱۵۱	نقشه ۲۰-۵: بررسی وضعیت معیار سهولت در اجرا براساس شاخص قیمت زمین در سطح منطقه ۱۶
۱۵۱	نقشه ۲۱-۵: بررسی وضعیت معیار سهولت در اجرا براساس شاخص کاربری زمین در سطح منطقه ۱۶
۱۵۲	نقشه ۲۲-۵: بررسی وضعیت معیار سهولت در اجرا براساس شاخص مدت بهره‌برداری در سطح منطقه ۱۶
۱۵۳	نقشه ۲۳-۵: بررسی وضعیت معیار سهولت در اجرا براساس شاخص قیمت زمین در سطح منطقه ۱۶
۱۵۳	نقشه ۲۴-۵: بررسی وضعیت میزان سرانه خدماتی موجود در سطح منطقه ۱۶
۱۵۶	نقشه ۲۵-۵: اولویت بندی مکان استقرار سایت‌های اسکان موقت در سطح منطقه ۱۶
۱۵۷	نقشه ۲۶-۵: سایت‌های گزینش شده برای استقرار سایت‌های اسکان موقت در سطح منطقه ۱۶

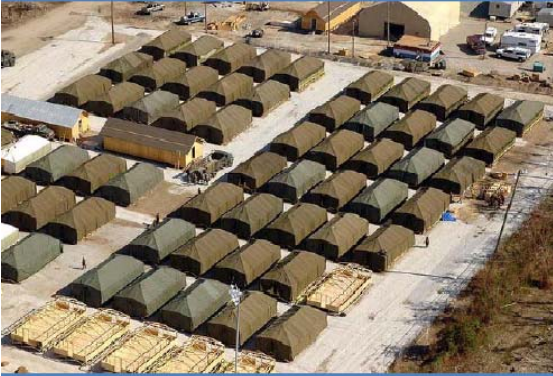
مقدمه:

ریشه و پیشینه برنامه‌ریزی شهری که از آن با عنوان برنامه‌ریزی فضایی شهر نیز یاد می‌شود را می‌توان به سال‌های آغازین قرن بیستم نسبت داد جایی که در ابتدا معماران با هدف رفع ناملایماتی که در حوزه بهداشت، امنیت و آسایش شهروندان به وقوع پیوسته بود وارد عمل شده و رفته رفته خود را به عنوان متخصص بلامنازع شهر مطرح نمودند. اما دیری نپایید که با ورود اندیشمندان مطرح در حوزه برنامه‌ریزی علوم اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و ... به حوزه برنامه‌ریزی شهری، مفهوم و قلمرو برنامه‌ریزی عمیق‌تر و جایگاه هر یک از سه گروه مردم، دولت (و البته سازمان‌های مرتبط غیر دولتی) و برنامه‌ریز در این عرصه مشخص‌تر گردید.

در ایران نیز گرچه تاریخچه برنامه‌ریزی به صورت یک فرآیند علمی و تدوین شده را می‌توان با قدمتی ۶۰ ساله و هم‌زمان با شروع اولین برنامه‌های عمرانی جستجو نمود، ولی متأسفانه در این سال‌ها (و حتی نگران کننده تر از آن؛ تا سال‌های اخیر) به دلیل نادیده انگاشتن تحولات صورت گرفته در نظام اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژیکی و ... که در عرصه ملی و بین‌المللی صورت می‌پذیرفت، برنامه‌ریزی مناسبی بر روی شهر و شهرنشینی صورت نپذیرفت. بنابراین نرخ شهرنشینی با سرعتی بسیار بالاتر از نظام برنامه‌ریزی رشد یافت و این امر موجب گردید تا تعادل در سه حوزه انسان، فعالیت و فضا برهم خورد. از اینرو به جای آنکه نظام توزیع جمعیت به صورت متعادل و در ارتباط با قابلیت‌های فضا در سطح کل کشور صورت پذیرد تنها بر روی یک یا چند مرکز و آن هم با کیفیتی نازل متمرکز گردید. لذا از همان ابتدا مسئله بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهر و معضلاتی از این دست به شهر تحمیل گردید. این مسئله زمانی عمق فاجعه را نمایان ساخت که مشخص گردید که نه تنها ساخت و سازها از کیفیت لازم برخوردار نمی‌باشند بلکه در مکانی با میزان و درجه آسیب‌پذیری بالا استقرار یافته‌اند. بنابراین احتمال وقوع سانحه و شکل گیری بحران به یکی از اتفاقات روزمره مردم، مدیران و برنامه‌ریزان مبدل گردید اما در عین حال با نگاهی کاملاً بحران‌گریز. نگاهی که همواره در پی رد واقعیت بوده و مانع از تفکر برنامه‌ریزی صحیح می‌گردد.

خوشبختانه در سال‌های اخیر نوع نگاه به بحران متحول شده که این امر را در تهیه طرح‌ها و برنامه‌های بافت‌های فرسوده شهری و همچنین اقدامات صورت گرفته در حوزه مدیریت بحران (قبل، حین و پس از آن) مشاهده نمود. پایان‌نامه حاضر با توجه به نگرش قبول واقعیت بحران در پی پاسخگویی به یکی از مهم‌ترین نیازمندی‌های انسان؛ که همان مسکن و اسکان موقت می‌باشد؛ تدوین گردیده است. این پایان‌نامه در قالب ۶ فصل و در بندهای زیر تدوین گشته است:

- کلیات و چارچوب تحقیق؛
- مفاهیم، مبانی نظری و تجربیات جهانی؛
- روش شناسی و تدوین معیارها؛
- شناسایی عرصه پژوهش؛
- تجزیه و تحلیل یافته‌ها؛
- جمع‌بندی و پیشنهادها.

فصل اول:
کلیات تحقیق

۱- کلیات تحقیق:

۱-۱- مقدمه:

به طور کلی سکنی‌گزینی و دستیابی به تمدن، لازم و ملزوم یکدیگر می‌باشند. این نکته را می‌توان هم در زبان و واژه‌شناسی، و هم در عینیت تاریخ مشاهده نمود. به طوری که هم ریشه بودن واژه‌های تمدن و مدینه در ادبیات مشرق زمین از یک سو؛ و قرابت و خویشاوندی دو واژه Civilization و City در ادبیات مغرب زمین از سوی دیگر، تأییدی بر کلام فوق می‌باشد. بنابراین سخن به گزاف نخواهد بود که بیان داریم انسان غیرساکن، انسانی غیر متمدن می‌باشد.

صرف‌نظر از چگونگی پیدایش، پیشرفت و تداوم تمدن‌ها؛ بیشتر تمدن‌ها -جز دو تمدن ایران و چین- در مواجهه با حوادث طبیعی و غیرطبیعی، دچار افول و در ورطه نابودی قرار گرفته‌اند. که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به نابودی شهر سوخته و شهر پمپی به دلایل طبیعی (اولی به دلیل خشک شدن رود و دومی به دلیل شعله‌ور شدن آتش فشان) و تمدن هند و آرتک به دلایل غیر طبیعی (هر دو به دلیل هجوم سایر اقوام و تمدن‌ها اولی توسط آریایی‌ها و دومی توسط اسپانیایی‌ها)، اشاره نمود.

گرچه امروزه با توجه به پیشرفت‌های گسترده اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تکنولوژی، نابودی و اضمحلال تمدن، امری غیر قابل باور و یا حداقل بسیار بعید به نظر می‌رسد، اما بدون شک، قهر طبیعت و در برخی موارد زیاده‌خواهی‌های بشر، فجایی را به بار آورده -و متأسفانه می‌تواند به جای آورد- که اگر به نابودی تمدن‌ها منجر نشود، حداقل باعث وقفه در تکامل آن‌ها خواهد شد. به عنوان مثال تسونامی اخیر ژاپن و یا زلزله اخیر بم، و همچنین حملات تروریستی صورت گرفته به عراق و افغانستان و بمباران‌های هسته‌ای و شیمیایی صورت گرفته در جنگ جهانی دوم نمونه‌های بارزی از این دست می‌باشند که منجر به کشتار، بی‌خانمانی و جابجایی‌های گسترده مردم گردیده‌اند. که فصل مشترک تمامی این وقایع، دشوار نمودن شرایط برای بازگشت‌پذیری افراد به جامعه و بر خوردن شرایط زیست عادی آن‌ها و در برخی موارد عدم امکان سکونت و ترک محل سکونت توسط آن جوامع بوده است. در این راستا از جمله اقداماتی که می‌تواند شرایط را برای بازگشت‌پذیری سریع‌تر فرد به جامعه فراهم آورد تأمین نیازمندی‌های اولیه وی (نظیر تأمین مسکن و سرپناه) در شرایط پس از وقوع سانحه می‌باشد. به دیگر سخن به منظور سکونت‌دهی مجدد افراد متأثر از سانحه می‌توان با تأمین مسکن (در یکی از اشکال موقت و یا